

nisztikát tanulóknak talán tényleg szükségük van, de például egy gazdasági főiskolásnak majdhogynem fölösleges ismeretet jelent.) A gyakorlatok egy részénél forrásmegjelölés utal arra, hogy máshol már megjelent, átvett feladatokról van szó. Miután a szerzők maguk is nagyon jó gyakorlatsorokat állítottak össze, és úgy tűnik, volt bőven anyaguk, az átvételeket nem éreztem kifejezetten indokoltak. Az viszont megint nagyon szimpatikus, hogy újra és újra tapasztalom a könyvben, valóban fontos szempont volt a kontrasztívítás hogy a feladatok célzottan gyakoroltatják mindazt, ami elsősorban a magyar anyanyelvű tanuló számára jelenthet gondot. Néhány feladtnál nehéz a válaszadás — csak példaként: ilyen gyakorlatokat láttam a névelőhasználat vagy az aktív-passzív szerkezetek szembeállítására kapcsán (p. 52, 3. gyak.) —, mivel csak szituáció, kontextus alapján lehetne eldönteni, melyik megoldás a helyes. Többek között ezért is tetszik kifejezetten, hogy a nyelvtani ismeretek elsajátítását összefüggő, hosszabb szövegek fordításával tudjuk ellenőrizni. Magukkal a szövegekkel azonban esetenként már sokkal kevésbé vagyok elégedett. Elsősorban ugyanis nem annyira a nyelvtani szerkezetek, mint sokkal inkább a szókincs visszaadását illetően jelentenek feladatot, méghozzá nem is kicsit. Például „Az őcsiperés csapdája” című szöveg átültetésébe (p. 48, 16. gyak.) gyakorlott műfordítóknak is beletörhet a bicskája. Olyan szinten állóknak viszont, akiknél egyszerű, ige- vagy főnévragozással foglalkozó gyakorlatokra is szükség van (pl. p. 34 vagy 155), egy ilyen szöveg csak kudarcélményt okozhat. Nem teszi rokonszenvesebbé számomra ezeket a szövegeket a meglehetősen egyoldalú szókincs sem. Nagyon jó a „Neudeutsch” angol-amerikai szókincsének (p. 119, 2. gyak.) valóban fontos és szükséges gyakoroltatása, de a magam részéről az efemer divatokat követő szleng helyett (amelyet a szövegek nagy része közvetít) sokkal fontosabbnak tartanám a modern sajtónyelv megjelenését, egyrészt, mert ennek ismerete tényleg fontosabb, más-

részt, mivel sokkal könnyebben megtanulható, és így jobban motiváló, biztosabb sikerélményt ígér.

A gyakorlókönyv további pozitívuma, hogy sokfajta gyakorlatot tartalmaz, negatívuma, hogy a gyakorlatok szintje kicsit túl változatos. Azt hiszem, éppen itt van egy kis baj ezzel a könyvvel: az összeállításban nem tükröződik igazán, kiknek is szánták valójában ezt a könyvet. A szerző előszava szerint a germanisztikát hallgatóknak, illetve a németet magasabb szinten tanulóknak. Ugyanakkor a gyakorlatok színvonala hol még a középfokot sem elérik, hol meg már az említett „profi műfordítók” szintjének felel meg. Az újbóli kiadásnál talán pontosabban kellene meghatározni a célcsoportot, kicsit egységesebbé tenni a szintet, és: okvetlenül szükséges lenne „kulcsot” megadni, ez nélkülözhetetlen az önálló tanuláshoz és gyakorláshoz. Akkor még több haszonnal lehetne forgatni ezt a megjelenésében, tipográfiai megoldásában nagyon „gusztusos” és tartalmában így is, most is már nagyon gazdag nyelvtani gyakorlókönyvet.

Szmodits Anikó

Konczosné Szombathelyi Márta
A nyelv körül
 Vizuális Pedagógiai Műhely Bt.:
 Sopron, 2003. 119 p.

A recenzió tárgyát képező könyv szerzőjének első megjelent kötetét tarthatjuk kezünkben. Konczosné Szombathelyi Márta több évtizedes szakmai tapasztalattal rendelkező, Győrött dolgozó történelem-magyar szakos tanár, ezen kívül a Pécsi Tudományegyetem Alkalmazott Nyelvészeti Programjának doktorandusa. Disszertációjának témája a jelenlegi kutatásainak fókuszában álló interkulturális kommunikáció a győri külföldi érdekeltségű vállalatok magyar és más nemzetiségű vezetői körében. *A nyelv körül* címet viselő, első tudományos kötetét részben

a 2002 tavaszán Győrben végzett kutatásai-ból, részben pedig a doktori kurzus elmúlt három éves tanulmányaiból állította össze; tartalma egyfajta jó értelemben vett szelekciót tükröz, mivel közvetett vagy közvetlen módon mindegyik írás hozzájárul az alkalmazott nyelvtudomány gazdagításához.

A tartalomjegyzékből és az előszóból megtudhatjuk, a szerző művét két nagyobb fejezetre tagolja, melyek „a nyelv körüli út két különböző irányát mutatják.” Hangsúlyozza, munkájának nem az a célja, hogy átfogó képet adjon a klasszikus nyelvtudományok mai állásáról, hanem sokkal inkább az, hogy szemezgessen korunk aktuális, érdekes, nyelvvel kapcsolatos csemegéiből, különböző kiindulópontokból körüljárjon bizonyos témákat – így a kötet címe valóban találó. Az első, nagyobb részt felölelő fejezet a „Fókuszban az interkulturális kutatások” címet kapta, s az alábbi hat, egymástól jól elkülöníthető részből áll: Győri dolgozó menedzserek-interkulturális kihívások; Nyelvek és kultúrák találkozásai; A tárgyalási szokások és a kultúrák összefüggései; Attitűdvizsgálat kultúrák találkozásában; Globális világ, nyelvi és kulturális hatások; Külföldi tulajdonú vállalatoknál dolgozó magyar munkavállalók.

A szerző önhivatkozásaiból kiderül, hogy a felsorolt témák közül az utóbbi két évben már több előadás is elhangzott hazai konferenciákon, kongresszusokon, illetve ezek írásos változata rangos nyelvészeti szaklapokban (*Nyelv-Infó*, *Alkalmazott Nyelvtudomány*) is megjelent. A kötet értékét emeli az a tény, hogy a második és hatodik rész idegen nyelven íródott. Előbbi angolul (mely az első rész angol nyelvi változata), utóbbi pedig németül. Általánosan elmondható, hogy az egyes részeket a logikus, tematikus megszerkesztettség jellemzi, pontos utalásokkal a témaválasztás okára, a kutatás céljára, módszerére, mintájára, de nem hiányzik a kutatás eredményeinek összegzése sem. Igényes munkára vall a szemléltetőeszközök sokasága táblázat, grafikon, diagram formájában.

Konczosné első könyvét tekinthetjük út-

törő jellegű munkának, illetve egy jól sikerült szintézisnek. Mindkét minősítés pozitív kicsengésű. Úttörő jellegű munkának tekinthetjük, mert az interkulturális kommunikáció és az ehhez kapcsolódó sztereotípiák, tárgyalási szokások, interkulturális attitűdök, kulturális hatások, nyelvtudás, nyelvhasználat és motiváció ez irányú kutatásai Magyarországon még gyermekcipőben járnak. Úttörő jellegű azért is, mert eddig nagyon kevés, a külföldi befektetéseket hazai és más nemzetiségű menedzserek „kommunikációs gyakorlatáról, tapasztalatáról, énképéről és egymásról kialakult véleményéről, tárgyalási szokásairól, motiválhatóságukról, attitűdjükről, nehézségeikről, munkakapcsolataikról, nyelvi és kulturális felkészültségükről” végzett átfogó vizsgálattal találkozhattunk a tudományos életben, különösképpen megyei szinten. Ugyanakkor a 90-es évek elejétől kezdve a kötetben is szereplő multinacionális cégek (Audi, Philips, Danone, VAW, Wolf stb.) fokozatosan letelepedtek az iparilag kedvező adottságokkal rendelkező, a külföldiek körében csak találkozások városaként, illetve Nyugat kapujaként emlegetett, határközelsége miatt is kedvező fekvésű Győr városában, mely pontosan félúton található Budapest és Bécs között. A téma újszerűségét bizonyítja az a tény is, hogy a szerző által hivatkozott művek többsége öt évnél nem régebb kiadású.

Az empirikus kutatások a magyar és külföldi menedzserek által kitöltött magyar, angol és német nyelvű kérdőíveken, illetve a kérőívekre épülő irányított beszélgetéseken alapulnak, melyeket a Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar Üzleti Kommunikáció és Idegen Nyelvi Tanszékének a munkatársai állítottak össze az OTKA T 22161. számú kutatási projektumához, Borgulya Istvánné tanszékvezető egyetemi docens, a szerző témavezetőjének irányításával, aki egyben a kötet egyik lektora is.

Érdekes a témaválasztás, figyelemre méltóak a kutatási eredmények. Rámutatnak arra, hogy nem elég az idegen nyelv megfelelő szintű ismerete, mert, a szerző szavaival

élve, a „kultúrák közötti valóságos kommunikációra csak a nyelvet fenntartó kultúra ismerete esetén van esély”. Megdöbbenő és elgondolkodtató az a könyvben olvasható megállapítás, hogy amerikai becslések szerint a tartós külföldi kiküldetések 33%-ában a kiküldöttek az eredeti megállapodásnál hamarabb szakítják félbe külföldi tartózkodásukat, mert a kommunikációban keletkeztek zavarok (!), illetve az, hogy egyes számítások szerint a kommunikációs zavarok nagyobb pénzügyi kárt okoznak, mint a technológiaiak (!).

Napjainkban egyre több vezető tölti életét, munkája jelentős részét sajátjától eltérő kulturális közegben, hol gyors egymásutánban változó hatásoknak kitéve, hol egyidejűleg többféléhez igazodva. A magyar beosztottaknak meg kell tanulniuk megérteni a vállalatot Bécsből irányító ausztrál főnök gondolatvilágát, a koreai üzleti gondolkodásmódot, a japán munkamorált – vallja Klein Sándor. Tanulság: a transznacionális euromenedzsereknek, így a magyar menedzsereknek is birtokában kell lenniük mindazoknak a tulajdonságoknak, melyek az üzleti szféra hatékony működéséhez szükségesek.

Hiányolom azonban a könyvből a kutatás alanyát képező 21 magyar és 13 külföldi menedzser nemzeti hovatartozására vonatkozó százalékos vagy számszerű adatokat, illetve a statisztikákat arról, hogy a szerző által megkérdezett személyek melyik transznacionális cégnél dolgoznak, mert erre pontos utalásokat nem találtam, mivel a szerző csupán a választási szempontokról beszél. Győrről dolgozó olasz–francia szakos nyelvtanárként szívesen olvastam volna a Győr-Ménfőcsanak-Sopron megyében működő olasz vegyes

vállalatokra vonatkozó statisztikákról, kommunikációs jellegű problémákról is, tudván tudva, hogy a kérdéses külföldi tőke nem képviselteti magát magas százalékos arányban a városban jelenleg működő, többi nemzetközi vállalattal való összehasonlításban.

A második és egyben az elsőnél kisebb, mintegy 40 oldal terjedelmű, „Barangolás a nyelv útjain” című fejezet három, témáját tekintve az első egységtől különböző, de az alkalmazott nyelvtudományokhoz mégis szorosban kapcsolódó kiegészítő jellegű tanulmányt, elemzést tartalmaz a retorikai ismerekéről. Elemzésre kerül Orbán Viktor miniszterelnöknek Washingtonban tett látogatása alkalmával elhangzott köszöntő beszéde a Folger Shakespeare Könyvtárban, továbbá megismerkedhetünk egy oktatási intézmény komplex kommunikációs rendszerével, mely történetesen a szerző munkahelye, illetve az utolsó részben olvashatunk a funkcionális analfabetizmusról is.

Összegzésül elmondhatjuk, hogy az áttekinthető, világos stílusban megfogalmazott írások, a gondosan válogatott bibliográfia, a legfrissebb hazai és nemzetközi szakirodalom különböző elméleteire vonatkozó hivatkozások megfontolt tudományos problémáérzékenységre vallanak, s ezzel a kötet a legkomolyabb filológiai elvárásoknak is eleget tesz. Ezen túlmenően segítséget nyújt a szakmai kommunikáció, illetve az interkulturális kommunikáció gyakorlati kérdéseinek tanításához, ezért javasolom jelen kötetet szakirányos felsőoktatási intézményekben fenti témájú órákhoz kapcsolódó tananyag bővítésére, kiegészítésére, színesítésére.

Ternyák Henriett